

Brugge, 17 oktober 2011

STUDIENAMIDDAG “ INTER NOODPLAN: ZOVEEL MEER DAN BRAND!”

ALGEMEEN WETTELIJK EN REGLEMENTAIR KADER. WAAROM EEN INTERN NOODPLAN?

Dames en heren,

Ik denk dat ik u als eerste spreker na de inleiding door de gouverneur misschien wel wat uitleg verschuldigd ben. De titel van de studiedag van vandaag doet al vermoeden dat de sprekers niet uitsluitend in de brandweermiddens werden gezocht. Dat het dan uitgerekend een politieambtenaar is die het eerst aan het woord mag komen is misschien ook niet zo evident of toch?

Op het einde van dit jaar zal het negen jaren zijn dat ik vanuit de federale politie in Brussel ben gedetacheerd bij de gouverneur in deze provincie. Voordien had ik er al een carrière opzitten van 32 jaren bij de toenmalige Rijkswacht met verschillende standplaatsen en oefende ik er meerdere functies uit waaronder die van hoofd van de preventiedienst gedurende een 12-tal jaren. Als ik even deze carrière overloop dan stel ik vast dat in al deze uitgeoefende functies de noodplanning – hoewel zo niet steeds genoemd – nooit ver weg is geweest.

Het welzijn proberen te behartigen van mensen die zowel in kazernes als daarbuiten met de meest uiteenlopende risico's werden geconfronteerd vereiste een constante alertheid en planning om in geval van nood in te grijpen.

In mijn huidige functie maak ik deel uit van de provinciale veiligheidscel en draag ik bij – samen met de afgevaardigden van de andere disciplines – tot een zo correct mogelijke toepassing van de wetgeving en reglementering met betrekking tot de noodplanning binnen de provincie. Eén concreet voorbeeld is dat ik in twee gemeenten binnen de provincie de organisatoren aanzet om voor wielervedstrijden een intern noodplan op te stellen; ik reik de organisatoren een canvas aan van een plan aangevuld met duidelijke opdrachten voor deze diensten die rechtsreeks door de organisator worden ingeschakeld en betaald; dit alles aangevuld met de taken die de reguliere hulpdiensten uitvoeren.

Tot slot van deze inleiding wil ik nog meegeven dat ik mijn ervaring en kennis ook nog ten dienste stel van de West-Vlaamse politieschool en dit als interne preventieadviseur.

Binnen de toegestane tijdsduur zou ik u dan ook graag enkele algemene informatie meegeven aangevuld met enkele persoonlijke beschouwingen.

Vooraleer tot de kern van mijn betoog te komen had ik het graag eens gehad over het begrip "intern noodplan".

Het KB over de noodplanning van 16 februari 2006 (BS 15-03-2006) omschrijft een intern noodplan als " een document op het niveau van het bedrijf en/of instelling, dat erop gericht is de schadelijke gevolgen van een noodsituatie te beperken door het uitwerken van aangepaste materiële en organisatorische maatregelen, opgesteld door het betrokken bedrijf of betrokken instelling ".

Wat noodsituatie is wordt verder uitgelegd in het artikel 6 van het geciteerde KB maar ik kom er ook nog op terug.

Ook de welzijnswetgeving en meer het bijzonder het KB van 27 maart 1998 betreffende het beleid op het gebied van welzijn (Codex Titel I – Hfst III) definieert een intern noodplan. Elke preventieadviseur ratelt zo uit zijn hoofd het art 22 van het geciteerde KB dat stelt dat " de werkgever een intern noodplan opstelt dat van toepassing is voor de bescherming van de werknemers wanneer dit noodzakelijk is naar aanleiding van de vaststelling gedaan als gevolg van een risicoanalyse" (gesteund op procedures).

De Europese richtlijn 96/82/EG van 9 december 1996 – de zogenaamde Seveso richtlijn – leidde in ons land tot het samenwerkingsakkoord van 1999 betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken. De exploitant van een dergelijke inrichting moet een document opstellen waarin hij zijn preventiebeleid uiteenzet door een beschrijving te geven van o.a. " het beheersen van noodsituaties".

Op Vlaams niveau dan weer schrijft de Vlarem wetgeving voor dat de inrichter van een schietstand gehouden is een exploitatiedossier bij te houden en dit dossier bevat o.a. " het interne orderelement".

Een vaststelling is dat die wetgevingen waartoe ik me heb beperkt, het hebben over een bedrijf of instelling met uitsluiting van evenementen. Is daarvoor dan geen intern noodplan nodig?

Bij evenementen is de (wettelijke) toestand niet zo duidelijk als voor de bedrijven en instellingen. Uit de definitie van noodsituatie kan afgeleid worden dat dit wel het geval is; immers een noodsituatie is: " elke gebeurtenis die schadelijke gevolgen voor het maatschappelijke leven veroorzaakt of veroorzaken kan, zoals een ernstige verstoring van de openbare veiligheid, een ernstige bedreiging ten opzichte van het leven of de gezondheid van personen en/of ten opzichte van belangrijke materiële belangen, en waarbij de coördinatie van de disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of om schadelijke gevolgen te beperken. "

De gebeurtenis op Pukkelpop van medio augustus II. in Hasselt voldoet m.i. aan de definitie; echter van een algemene regeling is er geen sprake.

De voetbalwet of liever de wet betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden van 21 december 1998 (art 10 BS 03-02-1999) legt bij nationale en internationale wedstrijden op dat er een reglement

van inwendige orde moet worden opgesteld waarbij o.a. actieve en passieve maatregelen dienen te worden genomen om de veiligheid te beogen.

Ook de wet van 28 november 1997 houdende de reglementering van de organisatie van sportwedstrijden of sportcompetities voor auto's die geheel of gedeeltelijk op de openbare weg plaatshebben - de autorally's namelijk – voorziet dat reeds bij de aanvraag van de vergunning een veiligheidsplan dient te worden voorgelegd.

Wat beide specifieke reglementeringen betreft is er sprake van het verplicht aanduiden van een veiligheidsverantwoordelijke; de taken en bevoegdheden wijken enigszins af van deze van een preventieadviseur in een bedrijf. Deze laatste heeft een overwegende adviserende bevoegdheid; een veiligheidsverantwoordelijke heeft effectief ook uitvoerende bevoegdheden.

Naar analogie met deze wetgevingen zijn er plannen om ook voor wielervedstrijden een intern noodplan in te voeren. Een werkgroep op federaal vlak onderzoekt momenteel hoe het KB van 1967 op de wielervedstrijden kan geactualiseerd worden en voor zover ik dit heb gevolgd zou de invoering van een intern noodplan er zijn in opgenomen.

Met dit laatste kom ik tot de link van een intern plan met de plannen van de overheid. Maar misschien toch in het kort de organisatie van de noodplanning in ons land.

Het al geciteerde KB van 1996 betreffende de nood- en interventieplannen voorziet volgende plannen:

- Het multidisciplinair nood- en interventieplan;
- Het monodisciplinair interventieplan
- Het intern noodplan.

Met de disciplines bedoelt men overwegend de hulpdiensten die elk binnen hun respectievelijke mogelijkheden en bevoegdheden instaan voor het beheren van de noodsituatie; er zijn 5 disciplines.

Het zou ons te ver leiden om verder in te gaan op de bevoegdheden van de verschillende disciplines maar interessant om weten is dat:

- De discipline 1 de openbare brandweerdiensten en de operationele eenheden van de civiele bescherming omvatten;
- De discipline 2 betrekking heeft op de medische, sanitaire en psychosociale hulpverlening;
- De discipline 3 de politie betreft;
- De discipline 4 de logistieke steun omvat zowel van openbare als van particuliere diensten
- De discipline 5 zich bekommert om de informatie naar de bevolking.

Het multidisciplinair nood- en interventieplan (NIP) wordt opgemaakt op federaal, provinciaal en gemeentelijk vlak. Tussen deze niveaus zijn er mechanismen ingebouwd om van het ene niveau naar de andere over te stappen; sommige noodsituaties zijn van dien aard dat ze uitsluitend op het provinciale of op het federale niveau worden aangepakt.

Het NIP omvat:

- het algemeen nood-en interventieplan (ANIP) en bevat de algemene richtlijnen en de nodige informatie om het beheer van een noodsituatie te verzekeren;
- het bijzonder nood- en interventieplan (BNIP) dat het ANIP aanvult met specifieke richtlijnen betreffende een bijzonder risico.

Bij deze laatste plannen maak ik toch graag een persoonlijke kanttekening. Er bestaat bij sommigen de tendens om voor elke gebeurtenis een BNIP op te stellen; dit gebeurt meestal op initiatief van de overheid. Alleen wanneer een intern noodplan en een ANIP geen antwoord bieden op de te nemen maatregelen bij het geanalyseerd risico dient een BNIP opgesteld. De veelheid aan plannen houdt het gevaar in dat het beheersen van een noodsituatie zal inhouden dat men zich eerst door heel wat administratieve gegevens moet worstelen vooraleer de bestrijding van een onheil aan te pakken.

Het monodisciplinaire interventieplan regelt de interventiemodaliteiten van één discipline, in overeenstemming met de bestaande NIP. Praktisch gaat het vb hoe de disciplines de inzet van hun middelen opschalen of nog welke middelen er worden ingezet. Een gekend voorbeeld is het MIP of het Medisch Interventieplan (discipline 2).

Samen met de structuur van de noodplanning gebeurt het beleid en de operationele coördinatie van de interventies eveneens op drie niveaus, die fases worden genoemd. De beslissing om een fase af te kondigen behoort de bevoegde administratieve overheid toe zijnde respectievelijk de burgemeester, de gouverneur of de minister.

Het KB voorziet verder nog in richtlijnen van hoe de operationele en beleidscoördinatie verlopen, ik meen daarover vandaag niet te moeten uitweiden. Belangrijk is misschien nog te vermelden dat het opstellen van de nood- en interventieplannen een bevoegdheid is van de veiligheidscellen die er binnen elke gemeenten en binnen elke provincie zijn opgericht onder het voorzitterschap van respectievelijk de burgemeester en de gouverneur. Minimaal zijn in deze cellen ook opgenomen de vertegenwoordigers van elke discipline en de ambtenaar verantwoordelijk voor de noodplanning.

Tot daar de noodplannen van de overheid maar hoe zit het nu met het intern veiligheidsplan.

Vooraleer op deze vraag dieper in te gaan, koppel ik graag nog eens terug naar de wettelijke aspecten die ik hiervoor heb aangehaald. Een eerste bemerking is dat niet alle wetgevingen het over een "intern noodplan" hebben hoewel ze meestal hetzelfde beogen namelijk het beheersen van een noodsituatie. Ook in de omgang heeft men het over intern veiligheidsplan, het huishoudelijke of intern reglement, deze of gene (evacuatie-)procedure, een veiligheidsdossier, een draaiboek, ... dringt een eenvormigheid zich niet op? Een andere bemerking van administratieve aard is de inhoud van een intern noodplan; sommigen wetgevingen zijn exhaustief in het beschrijven van hoe een plan moet worden samengesteld andere houden het meer algemeen. Maar misschien de belangrijkste opmerking is dat een intern noodplan zowel voor bedrijven, installaties als evenementen geen absolute verplichting inhoudt; een risicoanalyse ligt aan de basis of er al dan niet een plan wordt opgesteld.

De omzendbrieven die er in uitvoering van het KB van 2006 verschenen geven wat toelichting over de opstelling van intern veiligheidsplan.

Het doel van een intern veiligheidsplan is om intern (bedrijf/ instelling) zo adequaat mogelijk te reageren op een noodsituatie die ofwel ontstaat in dat bedrijf of die instelling, ofwel extern ontstaat

maar waarbij het bedrijf of de instelling betrokken is. Bijgevolg zal het dus een aantal organisatorische maatregelen bevatten die intern worden genomen in functie van het grootst mogelijke risico, met personen van de instelling/bedrijf als uitvoerders en met de inzet van eigen middelen. Dit intern noodplan moet ook voorzien in het tijdig oproepen van externe hulpdiensten waarmee bij het opstellen van de plannen de nodige afspraken kunnen worden gemaakt. Een andere aanbeveling is dat – behoudens die gevallen dat een intern plan verplichtend wordt opgesteld – het opportuun is de opstelling van interne noodplannen te bevorderen voor bedrijven of instellingen die op basis van een risicoanalyse door de gemeentelijke veiligheidsceel als risicovol worden ervaren.

De disciplines krijgen dan ook de aanbeveling samen met de risicovolle ondernemingen of instellingen de verschillende plannen op elkaar af te stemmen waardoor een coördinatie van interne en externe middelen wordt gegarandeerd.

Graag nog enkele aanvullende beschouwingen.

Ondanks de definitie van noodsituatie waar in sprake is van “gebeurtenis” beperkt men veelal de commentaren en aanbevelingen tot bedrijven en instellingen. De evolutie is echter dat voor allerhande evenementen van welke aard ook (cultureel, sportief, recreatief,..) het opstellen van interne noodplannen wordt aanbevolen en dat het stilaan ingeburgerd geraakt dat dergelijke plannen al bij de aanvraag van een vergunning bij de bevoegde overheid worden opgevraagd of althans mee bepalend zijn voor de aflevering van een vergunning. Het probleem is echter dat nog niet alle organisatoren/inrichters zich daarvan bewust zijn en dat de administratieve overheden de taak op zich nemen. Dit laatste is veelal het geval voor evenementen zoals kermissen, markten,... die geen specifieke organisator hebben.

Het intern noodplan moet voorzien in de inzet van eigen mensen en middelen. Voor onvoorziene gebeurtenissen zullen de maatregelen zo dienen te worden opgesteld dat rekening dient te worden gehouden met de minst gunstige omstandigheden namelijk bij een minimale bezetting in het bedrijf. In dit geval zal meestal vlugger beroep worden gedaan op de interventie van de reguliere hulpdiensten. Bij voorziene situaties/evenementen is de toestand comfortabeler op voorwaarde dat er de mogelijkheid is om een goede risicoanalyse te maken wat niet steeds het geval is.

Zeer belangrijk is de afstemming met de interventie van de verschillende hulpdiensten. Een goede wisselwerking tussen het intern noodplan en het algemeen noodplan is een noodzakelijke voorwaarde om de interventies te laten slagen. Eerst en vooral bakent men daardoor de verantwoordelijkheden af. De bedrijfsleider of de organisator mag niet te bescheiden zijn tegenover de hulpdiensten die soms de neiging hebben – zeker bij evenementen – het laken van de hulpverlening totaal naar zich toe trekken. Immers deze bedrijfsleider of organisator is het best geplaatst om de hulpdiensten te informeren en zelfs te adviseren. Ook bijstand op het gebied van communicatie is zeer belangrijk zeker in de fase van de nazorg.

Ik hoop dat ik u enigszins heb geïnformeerd en het was zeker niet mijn bedoeling meer vragen op te werpen dan antwoorden te geven. Het is wel zo dat ik u heb proberen te overtuigen dat de “interne noodplanning” zeer belangrijk is en dat naar de toekomst toe het opstellen van een desbetreffend plan een natuurlijke reflex moet worden hoewel ik goed besef dat een goede begeleiding van hoe een plan op te stellen noodzakelijk is. Ik ben ervan overtuigd dat de sprekers na mij u op de goede weg zullen helpen.

